

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

8. února 2007*

Ve věci C-3/06 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 Statutu Soudního dvora, podaný dne 3. ledna 2006,

Groupe Danone, akciová společnost se sídlem v Paříži (Francie), zastoupená A. Wincklerem a S. Sorinas Jimenem, avocats,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek,

příčemž další účastníci řízení je:

Komise Evropských společenství, zastoupená A. Bouquetem a W. Wilsem, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovaná v prvním stupni,

* Jednací jazyk: francouzština.

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, J. Klučka, R. Silva de Lapuerta (zpravodaj), J. Makarczyk a L. Bay Larsen, soudci,

generální advokát: M. Poiares Maduro,
vedoucí soudní kanceláře: K. Sztranc-Sławiczek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 13. září 2006,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. listopadu 2006,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Svým kasačním opravným prostředkem se Groupe Danone domáhá zrušení rozsudku Soudu prvního stupně Evropských společenství ze dne 25. října 2005, Groupe Danone v. Komise (T-38/02, Sb. rozh. s. II-4407, dále jen „napadený rozsudek“), kterým Soud částečně zamítl její žalobu na neplatnost rozhodnutí Komise 2003/569/ES ze dne 5. prosince 2001 v řízení podle článku 81 Smlouvy o ES

(věc IV/37.614/F3PO/Interbrew a Alken Maes) (Úř. věst. 2003, L 200, s. 1, dále jen „napadené rozhodnutí“), jakož i snížení pokuty jí uložené v článku 2 tohoto rozhodnutí.

Právní rámec

- 2 Článek 15 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, první nařízení, kterým se provádějí články [81] a [82] Smlouvy (Úř. věst. 1962, č. 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3), stanoví:

„1. Komise může svým rozhodnutím uložit podnikům nebo sdružením podniků pokuty od 100 do 5 000 zúčtovacích jednotek tehdy, pokud úmyslně nebo z nedbalosti:

[...]

- b) při odpovědi na žádost podle čl. 11 odst. 3 nebo 5 [...] poskytnou nesprávné informace [...].

[...]

2. Komise může podnikům nebo sdružením podniků uložit rozhodnutím pokuty ve výši od 1 000 do 1 000 000 zúčtovacích jednotek nebo v částce tuto výši přesahující,

ale nepřesahující 10 % obrátu dosaženého v předchozím účetním roce všemi podniky, které se na porušení podílely, a pokud úmyslně nebo z nedbalosti:

a) poruší čl. [81] odst. 1 a článek [82] Smlouvy, [...]

[...]

Při stanovení výše pokuty se bere v úvahu závažnost a trvání daného porušení.“

3 Článek 17 nařízení č. 17 stanoví:

„Soudní dvůr má neomezenou pravomoc ve smyslu článku [229 ES] přezkoumat rozhodnutí, jimiž Komise stanovila pokutu nebo penále; Soudní dvůr může uložené pokuty nebo penále zrušit, snížit nebo zvýšit.“

4 Sdělení Komise nazvané „Pokyny o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO“ (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171; dále jen „pokyny“) ve své preambuli uvádí:

„Zásady uvedené v [...] pokynech by měly zajistit průhlednost a nestrannost rozhodnutí Komise, jak pokud jde o podniky, tak o Soudní dvůr, při zachování

volnosti rozhodování svěřené Komisi příslušnými právními předpisy udělovat pokuty v rozsahu 10 % celkového obrátu podniků. Tato volnost se však musí řídit koherentní a nediskriminační politikou, která je v souladu s cíli sledovanými při ukládání sankcí za porušování pravidel hospodářské soutěže.

Nová metoda stanovování výše pokuty se bude řídit následujícími pravidly, která vycházejí ze základní částky, jež bude zvýšena s ohledem na přitěžující okolnosti, nebo snížena s ohledem na polehčující okolnosti.“

- 5 Podle bodu 1 pokynů se „[tato] základní částka [...] stanoví podle závažnosti a délky trvání protiprávního jednání, což jsou jediná kritéria uvedená v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17“. Podle bodu 2 těchto pokynů se základní částka zvýší z důvodů přitěžujících okolností, jako například opakovaného protiprávního jednání stejného typu spáchaného stejným podnikem (stejnými podniky). Podle bodu 3 pokynů může být uvedená částka snížena z důvodu zvláštních polehčujících okolností.

- 6 Sdělení Komise o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. 1996, C 207, s. 4, dále jen „sdělení o spolupráci“) (*neoficiální překlad*) vymezuje podmínky, za kterých mohou být podniky spolupracující s Komisí v průběhu jejího šetření kartelové dohody osvobozeny od pokut nebo být oprávněny ke snížení pokuty, kterou by jinak musely zaplatit.

7 Bod D sdělení o spolupráci zní takto:

„D. Podstatné snížení výše pokuty

1. Pokud podnik spolupracuje, aniž by byly splněny všechny podmínky uvedené v [bodech] B a C, má nárok na 10 % až 50 % snížení výše pokuty, která by mu byla uložena, pokud by ke spolupráci nedošlo.

2. Tak tomu může být zejména pokud:
 - před odesláním oznámení námitek podnik poskytne Komisi informace, dokumenty nebo jiné důkazy, které přispívají k prokázání existence protiprávního jednání,

 - po obdržení oznámení námitek podnik informuje Komisi, že nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise založila svá obvinění.“ *(neoficiální překlad)*

Skutkový základ sporu

8 Soud v napadeném rozsudku shrnul skutkový základ sporu, který mu byl předložen, takto:

„[...]

- 5 V rozhodné době z hlediska skutkových okolností byly společnosti Interbrew NV (dále jen ‚Interbrew‘) a Brouwerijen Alken-Maes NV (dále jen ‚Alken-Maes‘) číslem jedna, respektive číslem dva na belgickém trhu s pivem. Alken-Maes byla dceřinou společností [Groupe] Danone [...], která rovněž působila na francouzském trhu s pivem prostřednictvím jiné dceřiné společnosti, Brasseries Kronenbourg SA (dále jen ‚Kronenbourg‘). V roce 2000 [Groupe Danone] ukončila své aktivity v oblasti piva.

- 6 V roce 1999 Komise zahájila pod číslem věci IV/37.614/F3 šetření vztahující se k případným protiprávním jednáním porušujícím pravidla Společenství v oblasti hospodářské soutěže v belgickém pivovarnickém průmyslovém odvětví.

- 7 Dne 29. září 2000 Komise zahájila v rámci uvedeného šetření řízení a přijala oznámení námitek vůči [Groupe Danone], jakož i vůči podnikům Interbrew, Alken-Maes, NV Brouwerij Haacht (dále jen ‚Haacht‘) a NV Brouwerij Martens (dále jen ‚Martens‘). Řízení zahájené vůči [Groupe Danone] a oznámení námitek, které jí bylo zasláno, se vztahovalo výlučně k její předpokládané účasti v kartelové dohodě označované jako ‚Interbrew/Alken-Maes‘ týkající se belgického trhu s pivem.

- 8 Dne 5. prosince 2001 Komise přijala [napadené] rozhodnutí [...] týkající se [Groupe Danone] a podniků Interbrew, Alken-Maes, Haacht a Martens [...].

- 9 V napadeném rozhodnutí jsou shledána dvě různá protiprávní jednání porušující pravidla hospodářské soutěže, tedy jednak celkový souhrn dohod nebo jednání ve vzájemné shodě v oblasti prodeje piva v Belgii (dále jen ‚kartelová dohoda Interbrew/Alken-Maes‘), a jednak jednání ve vzájemné shodě v oblasti prodeje piva pod značkou distributora. Napadené rozhodnutí konstatuje, že [Groupe Danone], Interbrew a Alken-Maes se účastnily prvního protiprávního jednání, zatímco Interbrew, Alken-Maes, Haacht a Martens se účastnily druhého protiprávního jednání.

- 10 Přestože byla [Groupe Danone] v rozhodné době z hlediska skutkových okolností mateřskou společností společnosti Alken-Maes, bylo v napadeném rozhodnutí v jejím případě shledáno pouze jediné protiprávní jednání. Vzhledem k její aktivní roli v kartelové dohodě Interbrew/Alken-Maes byla totiž [Groupe Danone] shledána odpovědnou jak za svou vlastní účast, tak za účast Alken-Maes v uvedené kartelové dohodě. Komise se naproti tomu domnívala, že [Groupe Danone] nelze činit odpovědnou za účast její dceřiné společnosti na jednání ve vzájemné shodě v oblasti prodeje piva po značkou distributora vzhledem k tomu, že se sama na této kartelové dohodě neúčastnila.

- 11 Protiprávní jednání vytykané [Groupe Danone] spočívá v její účasti jak přímo, tak prostřednictvím její dceřiné společnosti Alken-Maes na celkovém souhrnu dohod nebo jednání ve vzájemné shodě o všeobecném paktu o neútočení, o cenách a podpoře prodeje v maloobchodě, o rozdělení zákazníků v rámci odvětví ‚hotely, restaurace, kavárny‘ (dále jen ‚horeca‘), včetně takzvaných ‚tuzemských‘ zákazníků, o omezení investic a reklamy na trhu horeca, o nové cenové struktuře platné pro odvětví horeca a pro maloobchod a o výměně informací o prodeji v odvětví horeca a maloobchodě.

- 12 V napadeném rozhodnutí bylo shledáno, že výše uvedené protiprávní jednání trvalo od 28. ledna 1993 do 28. ledna 1998.

- 13 Jelikož se domnívala, že souhrn všech poznatků jí umožňuje učinit závěr, že protiprávní jednání bylo ukončeno, Komise nepovažovala za nutné uložit dotyčným podnikům povinnost ukončit protiprávní jednání podle článku 3 nařízení č. 17.

- 14 Komise se naproti tomu domnívala, že je třeba podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 uložit pokutu Interbrew a [Groupe Danone] za jejich účast na kartelové dohodě Interbrew/Alken-Maes.

- 15 V tomto ohledu Komise v napadeném rozhodnutí uvedla, že všichni účastníci kartelové dohody Interbrew/Alken-Maes se tohoto protiprávního jednání dopustili úmyslně.
- 16 Pro účely výpočtu výše pokut, které mají být uloženy, Komise v napadeném rozhodnutí použila metodologii vymezenou v pokynech, jakož i ve sdělení o spolupráci.
- 17 Výrok napadeného rozhodnutí zní následovně:

„Článek 1

[Interbrew], [Alken-Maes] a [Groupe Danone] porušily čl. 81 odst. 1 [ES] tím, že se účastnili na celkovém souhrnu dohod nebo jednání ve vzájemné shodě o všeobecném paktu o neútočení, o cenách a podpoře prodeje v maloobchodě, o rozdělení zákazníků v odvětví horeca (zahrnujícím »klasické« horeca a tuzemské zákazníky), o omezení investic a reklamy na trhu horeca, o nové cenové struktuře platné pro odvětví horeca a pro maloobchod a o výměně informací o prodeji v odvětví horeca a maloobchodě, a to v době od 28. ledna 1993 do 28. ledna 1998.

Článek 2

[...] z důvodu protiprávních jednání shledaných v článku 1 [se] ukládají následující pokuty:

[...]

b) [Groupe Danone]: pokuta 44,043 milionů eur.

[...]“

Řízení před Soudem a napadený rozsudek

- 9 Návhrhem došlým kanceláři Soudu dne 22. února 2002 Groupe Danone podala žalobu na neplatnost napadeného rozhodnutí. Podpůrně navrhla Soudu, aby snížil pokutu, která jí byla uložena v článku 2 uvedeného rozhodnutí.
- 10 Napadeným rozsudkem Soud zamítl všechny žalobní důvody uvedené Groupe Danone, kromě pátého. V rámci posouzení poslední uvedeného důvodu Soud v bodech 284 až 290 napadeného rozsudku zjistil, že Groupe Danone vyslovila pohrůžky, v bodech 291 až 294 tohoto rozsudku, že spolupráce byla rozšířena, a upřesnil v bodech 295 až 310 rozsudku, že dotčené pohrůžky nebyly rozhodující

příčinou pro rozšíření kartelové dohody. Proto měl Soud v bodu 311 napadeného rozsudku za to, že přitěžující okolnost, jejíž existence byla v tomto ohledu zjištěna v napadeném rozhodnutí, není možno uplatnit. Soud tak v bodech 313 a 519 napadeného rozsudku snížil zvýšení pokuty na základě přitěžující okolnosti z 50 na 40 %.

- 11 Pokud se jde o výpočet konečné výše pokuty, Soud poznamenal v bodě 520 napadeného rozsudku, že se Komise při výpočtu pokuty uložené Groupe Danone odchýlila od metodologie obsažené v pokynech. Soud proto měl za to, že je na základě jeho pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci třeba na základě přitěžující okolnosti spočívající v opakovaném protiprávním jednání uplatnit zvýšení ve výši 40 % ve vztahu k základní částce pokuty, která byla navrhovatelce uložena.
- 12 Soud tedy v bodě 525 napadeného rozsudku určil výši pokuty uložené navrhovatelce takto:

„[K] základní částce pokuty (36,25 milionů eur) se nejprve připočte 40 % z této základní částky (14,5 milionů eur) a dále se od ní odečte 10 % z této částky (3,625 milionů eur), což vede k částce ve výši 47,125 milionů eur. Tato částka se pak sníží o 10 % na základě spolupráce, což vede ke konečné částce pokuty ve výši 42,4125 milionů eur.“

- 13 Výrok napadeného rozsudku Soudu zní:

„1) Výše pokuty uložené [Groupe Danone] se stanoví na 42,4125 milionů eur.

- 2) Žaloba se ve zbývajících částech zamítá.

- 3) [Groupe Danone] ponese vlastní náklady řízení a tři čtvrtiny nákladů řízení Komise. Komise ponese jednu čtvrtinu vlastních nákladů řízení.“

Návrhová žádání účastnic řízení v rámci kasačního opravného prostředku

14 Groupe Danone navrhuje, aby Soudní dvůr:

- zrušil napadený rozsudek v rozsahu, v němž zamítá žalobní důvod vycházející z neopodstatněného přihlídnutí k přitěžující okolnosti související s jejím opakovaným protiprávním jednáním a mění způsob výpočtu pokuty použitý Komisí;

- vyhověl jejím návrhovým žádáním podaným v prvním stupni, na jejichž podporu uplatnila žalobní důvod vycházející z neopodstatněného přihlídnutí k přitěžující okolnosti související s opakovaným protiprávním jednáním, a v důsledku toho snížil pokutu uloženou Komisí;

- snížil částku pokuty poměrně k poklesu snížení na základě polehčujících okolností, o kterých rozhodl Soud a

- uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

15 Groupe Danone se domáhá, aby Soudní dvůr vydal ve věci konečné rozhodnutí s tím, že použije svou pravomoc soudního přezkumu v plné jurisdikci ve věci pokuty a sníží o 1,3025 milionu eur konečnou výši pokuty stanovené Soudem.

16 Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:

- kasační opravný prostředek zamítl a

- uložil navrhovatelce náhradu nákladů řízení.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

17 Na podporu svých návrhových žádání směřujících k částečnému zrušení napadeného rozsudku uvádí Groupe Danone čtyři hlavní důvody a pátý podpůrný. Tyto důvody se týkají v podstatě výkladu pojmu opakovaného protiprávního jednání a uplatnění metody výpočtu výše pokuty Soudem.

K prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z porušení zásady legality tím, že bylo opakované protiprávní jednání uplatněno jako přitěžující okolnost (nulla poena sine lege)

Argumentace účastnic řízení

18 Groupe Danone uplatňuje, že institut opakování protiprávního jednání (recidivy) nelze v rámci článků 81 ES a 82 ES bez právního základu použít. Proto je posouzení

legality uplatnění přitěžující okolnosti na základě opakovaného protiprávního jednání ze strany Soudu v rozporu se zásadou legality a zásadou zákazu zpětné účinnosti trestních ustanovení.

- 19 Groupe Danone tvrdí, že možnost Komise zvýšit výši pokuty v případě opakovaného protiprávního jednání není v nařízení č. 17 výslovně stanovena a vyplývá pouze z pokynů. Tento text přitom představuje pouze orientační metodologii, která nemá dostatečnou právní sílu, aby takovou přitěžující okolnost zavedla.
- 20 Groupe Danone uvádí, že i kdyby měl mít Soudní dvůr za to, že norma se silou právního předpisu není nezbytná k tomu, aby opakování protiprávního jednání mohlo být zohledněno v právu hospodářské soutěže, nebyly v okamžiku spáchání protiprávního jednání pokyny ještě přijaty, takže se pro přitěžující okolnost na základě opakovaného protiprávního jednání nenacházel v právu Společenství žádný základ.
- 21 Komise připomíná, že podle článku 15 nařízení č. 17 má být při stanovení pokut přihlédnuto k závažnosti a délce trvání daného protiprávního jednání, což znamená, že úloha a význam každého podniku, jakož i rozličné přitěžující a polehčující okolnosti, mohou být vzaty v úvahu, aniž by byl ve vztahu k uvedeným okolnostem nezbytný zvláštní právní základ.
- 22 Komise zdůrazňuje, že možnost uplatnit opakované protiprávní jednání jako přitěžující okolnost je součástí její posuzovací pravomoci při stanovení výše pokuty.

Závěry Soudního dvora

- 23 Úvodem je namístě připomenout, že ačkoliv je pravda, že Soudní dvůr rozhodl, že pokyny nepředstavují právní základ rozhodnutí přijatých Komisí v dotčené oblasti (viz rozsudky ze dne 28. června 2005, *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, bod 209, a ze dne 21. září 2006, *JCB Service v. Komise*, C-167/04 P, Sb. rozh. s. I-8935, bod 207), Soudní dvůr stejně tak uvedl, že pokyny zajišťují právní jistotu podniků, jelikož určují metodologii, kterou si Komise stanovila pro stanovení výše pokut (viz výše uvedené rozsudky *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, bod 213, a *JCB Service v. Komise*, bod 209).
- 24 Relevantním právním základem, díky němuž může Komise ukládat pokuty podnikům a sdružením podniků za porušení článků 81 ES a 82 ES, je totiž čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17. Na základě tohoto ustanovení musí být při stanovení výše pokuty vzata v úvahu délka trvání a závažnost dotčeného protiprávního jednání.
- 25 Co se týče poslední výše uvedené skutečnosti, Soudní dvůr rozhodl, že zatímco základní částka pokuty se stanoví v závislosti na protiprávním jednání, jeho závažnost se určí odkazem na množství jiných okolností, v případě kterých Komise disponuje prostorem pro uvážení. Podle něj je zohlednění přitěžujících okolností při stanovení pokuty v souladu s úlohou Komise zabezpečit soulad s pravidly hospodářské soutěže (viz rozsudek ze dne 29. června 2006, *SGL Carbon v. Komise*, C-308/04 P, Sb. rozh. s. I-5977, bod 71).

- 26 Je třeba dodat, že v rozsudku ze dne 7. ledna 2004, *Aalborg Portland a další v. Komise* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, bod 91), Soudní dvůr upřesnil, že případné opakování protiprávního jednání je uvedeno mezi skutečnostmi, ke kterým má být přihlédnuto při posuzování závažnosti daného protiprávního jednání.
- 27 Za těchto podmínek argumentace *Groupe Danone*, podle které před vstupem pokynů v platnost postrádala praxe Komise v dotčené oblasti jasnost a předvídatelnost, přehlíží právní souvislost existující mezi čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, který tvoří právní základ napadeného rozhodnutí, na straně jedné a pokyny na straně druhé.
- 28 Pokyny totiž netvoří právní základ pro určení výše pokuty, ale pouze upřesňují uplatňování čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 (viz rovněž výše uvedený rozsudek *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, body 211, 213 a 214). V této souvislosti, jak uvedl generální advokát v bodě 24 svého stanoviska, mohla navrhovatelka i přes neexistenci pokynů předvídat právní důsledky svého jednání.
- 29 Komise tudíž v rámci výkonu své posuzovací pravomoci měla oprávněně za to, že skutečnost opakovaného protiprávního jednání souvisí se závažností protiprávního jednání, jehož se dopustila *Groupe Danone*.
- 30 Z toho vyplývá, že Soud neporušil zásadu *nulla poena sine lege*, když v bodě 351 napadeného rozsudku potvrdil zjištění Komise ohledně existence opakovaného protiprávního jednání na straně *Groupe Danone* a kvalifikaci tohoto opakovaného protiprávního jednání jako přitěžující okolnosti.

31 První důvod vznesený Groupe Danone je tedy třeba zamítnout.

K druhému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z porušení zásady právní jistoty

Argumentace účastnic řízení

32 Groupe Danone tvrdí, že i přes neexistenci zvláštních ustanovení, která by stanovila promlčecí lhůtu, porušuje uplatnění přitěžující okolnosti na základě opakovaného protiprávního jednání, které vychází ze dvou předchozích jednání, zásadu právní jistoty, jelikož dřívější rozhodnutí Komise byla vydána v jiných souvislostech.

33 Groupe Danone uvádí, že „stálá“ hrozba, že bude opakované protiprávní jednání uplatněno jako přitěžující okolnost, je v rozporu s obecnými zásadami společnými právním řádům členských států.

34 Komise uplatňuje, že tento důvod kasačního opravného prostředku se částečně zakládá na nesprávném čtení napadeného rozsudku, neboť Soud považoval opakované protiprávní jednání za dostatečně prokázané na základě skutkových zjištění, která se datují do roku 1984, to znamená méně než deset let před počátkem dotčeného protiprávního jednání spáchaného v roce 1993. Krom toho neexistence promlčení podle právních předpisů, co se týče zohlednění opakovaného protiprávního jednání, neznamená, že Komise uplatňuje přitěžující okolnost na základě této skutečnosti bez jakéhokoliv omezení.

35 Komise dodává, že v projednávané věci bylo uplatnění přitěžující okolnosti související s opakovaným protiprávním jednáním zcela mírné.

Závěry Soudního dvora

- 36 Je namístě poznamenat, že Soud v bodě 353 napadeného rozsudku odmítl jakékoli porušení zásady právní jistoty vycházející ze skutečnosti, že ani nařízení č. 17, ani pokyny nestanoví maximální lhůtu pro případy konstatování opakovaného protiprávního jednání.
- 37 Tento závěr Soudu je v souladu s právem. V souladu s ustálenou judikaturou totiž Komise disponuje posuzovací pravomocí, pokud jde o výběr skutečností, které zohledňuje pro účely stanovení výše pokut, jako zejména konkrétní okolnosti případu, jeho souvislosti a odrazující dosah pokut, a to aniž by bylo nutné sestavit závazný nebo taxativní výčet kritérií, ke kterým musí být povinně přihlédnuto (viz zejména usnesení ze dne 25. března 1996, SPO a další v. Komise, C-137/95 P, Recueil, s. I-1611, bod 54, a rozsudek ze dne 17. července 1997, Ferriere Nord v. Komise, C-219/95 P, Recueil, s. I-4411, bod 33).
- 38 Je třeba zdůraznit, že zjištění a posouzení zvláštních charakteristických znaků opakovaného protiprávního jednání je součástí uvedené pravomoci Komise a že posledně jmenovaná nemůže být v rámci tohoto zjišťování vázána případnou promlčecí lhůtou.
- 39 Jak totiž uvedl generální advokát v bodě 30 svého stanoviska, opakované protiprávní jednání představuje důležitou skutečnost, kterou by Komise měla posoudit, jelikož jeho zohlednění sleduje účel motivovat podniky, které vykazují sklony k porušování pravidel práva hospodářské soutěže, aby změnilly své jednání. Komise tudíž může v každém případě přihlédnout k příznakům potvrzujícím existenci takových sklonů, včetně například doby, která uplynula mezi dotčenými protiprávními jednáními.

- 40 Soud v tomto ohledu v bodech 354 a 355 napadeného rozsudku doložil historii porušování pravidel hospodářské soutěže zjištěných na straně Groupe Danone a upřesnil, že mezi každým z těchto opakovaných protiprávních jednání byl poměrně krátký časový odstup, totiž méně než deset let. Za těchto podmínek Soud mohl právem dospět k závěru, že opakování protiprávního chování Groupe Danone svědčí o tom, že posledně jmenovaná nevyvozuje odpovídající důsledky ze zjištění, že se dopustila protiprávního jednání porušujícího uvedená pravidla.
- 41 Mimoto, co se týče charakteristických rysů dřívějších jednání, Soud právem poznamenal v bodě 363 napadeného rozsudku, že pojem „opakované protiprávní jednání“ nutně nepředpokládá zjištění předchozího uložení peněžní sankce, ale pouze zjištění předchozího porušení práva hospodářské soutěže Společenství.
- 42 Druhý důvod kasačního opravného prostředku uvedený Groupe Danone tedy nemůže být přijat.

K třetímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z porušení povinnosti uvést odůvodnění

Argumentace účastnic řízení

- 43 Groupe Danone tvrdí, že v rámci přezkumu žalobního důvodu vycházejícího z porušení nařízení č. 17 Soud pojem „odrazování“ spojil s pojmem „opakované protiprávní jednání“. Soud odůvodnil opodstatněnost uplatnění institutu opakovaného protiprávního jednání nezbytností zajistit odrazující účinek. Jelikož podle Soudu musí být za účelem posouzení závažnosti protiprávního jednání pojem „odrazování“ odlišen od pojmu „opakované protiprávní jednání“, je rozsudek založen na rozporném odůvodnění.

- 44 Komise se domnívá, že tímto důvodem kasačního opravného prostředku Groupe Danone směřuje různá stadia posuzování závažnosti protiprávního jednání. Součástí tohoto posouzení totiž jsou jak skutečnosti, které se týkají všech podniků účastnících se kartelové dohody, tak skutečnosti individuální. Stanovení pokut podle závažnosti spáchaného protiprávního jednání má vždy za cíl dosáhnout účinného odrazení.

Závěry Soudního dvora

- 45 Úvodem je namístě připomenout, že otázka, zda je odůvodnění rozsudku Soudu rozporné, nebo nedostačující, je právní otázkou, kterou jako takovou je možné uplatnit v rámci kasačního opravného prostředku (viz rozsudky ze dne 7. května 1998, Somaco v. Komise, C-401/96 P, Recueil, s. I-2587, bod 53, a ze dne 13. prosince 2001, Cubero Vermurie v. Komise, C-446/00 P, Recueil, s. I-10315, bod 20).
- 46 Pokud jde o povinnost uvést odůvodnění, která přísluší Soudu, z ustálené judikatury vyplývá, že posledně jmenovaný nemá povinnost poskytovat vysvětlení, ve kterém by se vyčerpávajícím způsobem postupně zabýval každou ze všech úvah uvedených účastníky sporu. Odůvodnění tedy může být konkludentní za podmínky, že umožní zúčastněným osobám seznámit se s důvody, pro které byla dotčená opatření přijata, a příslušnému soudu disponovat poznatky dostatečnými k tomu, aby mohl vykonat svůj přezkum (viz zejména rozsudek ze dne 21. září 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. Komise, C-105/04 P, Sb. rozh. s. I-8831, bod 72).
- 47 Pokud jde o obsah odůvodnění napadeného rozsudku s ohledem na posuzování přitěžujících okolností, Soud právem rozhodl v bodech 348 až 350 tohoto rozsudku, že v rámci zohlednění těchto okolností je opakované protiprávní jednání nejen relevantní skutečností, ale je rovněž skutečností zvláštní důležitosti a velmi

významným příznakem závažnosti protiprávního jednání za účelem určení výše pokuty z pohledu účinného odrazení. Soud v tomto ohledu zdůraznil, že opakované protiprávní jednání je důkazem toho, že sankce dříve uložená navrhovatelce nevyvolala dostatečně odrazující účinky.

48 Z toho vyplývá, že rozsudek Soudu není založen na rozporném odůvodnění.

49 Třetí důvod kasačního opravného prostředku uplatněný Groupe Danone je proto třeba zamítnout.

Ke čtvrtému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z překročení pravomoci soudního přezkumu

K první části důvodu, vycházející z nedodržení mezí své pravomoci Soudem

Argumentace účastnic řízení

50 Groupe Danone uplatňuje, že změnou napadeného rozhodnutí překročil Soud svou pravomoc. Soud totiž údajně jednal *ultra vires* (nad rámec svých pravomocí), když na základě své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci vyvodil důsledky z protiprávnosti uvedeného rozhodnutí závisející v metodě výpočtu výše pokuty.

- 51 Groupe Danone tvrdí, že po zjištění, že se Komise odchýlila od pokynů, se Soud rozhodl stanovit vyšší pokuty nahrazením metody výpočtu Komise svou vlastní metodou.
- 52 Komise uvádí, že Groupe Danone nenapadá opodstatněnost metody výpočtu použité Soudem, ale pouze uplatňuje námitku procesního charakteru. Její kasační opravný prostředek má naopak za cíl, aby Soudní dvůr nahradil analýzu provedenou Soudem svým posouzením a svým výpočtem výše pokuty.

Závěry Soudního dvora

- 53 Je namístě uvést, že stanovením nové výše pokuty Soud jednal nikoliv podle článku 230 ES, ale v rámci výkonu své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci na základě článku 229 ES a článku 17 nařízení č. 17.
- 54 Proto argumentace Groupe Danone, podle které změnou způsobu výpočtu výše pokuty Soud nedodržel meze pravomoci, kterou má na základě článku 230 ES, není relevantní.
- 55 První část čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku tedy nemůže být přijata.

K druhé části důvodu, vycházející ze změny způsobu uplatnění opravného koeficientu Soudem na základě polehčujících okolností přes neexistenci jakéhokoliv návrhového žádání v tomto ohledu

Argumentace účastnic řízení

- 56 Groupe Danone se domnívá, že Soud není oprávněn rozhodovat *ultra petita* (nad rámec návrhových žádání), a to v jakémkoliv řízení, které před ním bylo zahájeno. Jedná se o základní zásadu soudního přezkumu, která účastníkům řízení umožňuje disponovat sporem, před kterým stojí. To samé platí v rámci výkonu pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci Soudem.
- 57 Groupe Danone tvrdí, že otázka legality uplatnění opravného koeficientu ve vztahu k výši pokuty na základě přihlídnutí k polehčujícím okolnostem nebyla v řízení v prvním stupni vznesena. Změnou způsobu tohoto uplatnění a zvýšením částky pokuty tak, aby byla určena v souladu s metodologií používanou Komisí, rozhodl Soud *ultra petita*.
- 58 Komise uplatňuje, že Soud její metodu výpočtu nepřijal na základě částečného zrušení napadeného rozhodnutí. Naopak, v rámci pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci Soud správně založil své závěry ohledně zjištěné polehčující okolnosti na skutkových zjištěních.
- 59 Komise připomíná, že v rámci výkonu uvedené pravomoci požívá Soud širokou posuzovací pravomoc, která mu dovoluje posoudit, zda je pokuta přiměřená, to znamená pokutu zvýšit, snížit nebo ji potvrdit popřípadě s přihlídnutím k dalším skutečnostem, i přesto, že nezrušil přijaté rozhodnutí.

Závěry Soudního dvora

- 60 Je namístě připomenout, že v souladu s článkem 229 ES mohou nařízení vydaná společně Evropským parlamentem a Radou Evropské unie na základě ustanovení Smlouvy na Soudní dvůr přenést pravomoc soudního přezkumu v plné jurisdikci týkající se sankcí, které tato nařízení stanoví.
- 61 Taková pravomoc byla přenesena na soud Společenství článkem 17 nařízení č. 17. Soud Společenství je tedy oprávněn nad rámec pouhého přezkumu legality sankce nahradit posouzení Komise svým posouzením, a tedy uložené pokuty nebo penále zrušit, snížit nebo zvýšit (viz, v tomto smyslu, rozsudek ze dne 15. října 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Recueil, s. I-8375, bod 692).
- 62 Z toho vyplývá, že soud Společenství je oprávněn vykonávat svou pravomoc soudního přezkumu v plné jurisdikci, pokud je mu otázka výše pokuty předložena k posouzení, a že tato pravomoc může být vykonávána jak za účelem snížení této částky, tak za účelem jejího zvýšení.
- 63 Výkon uvedené pravomoci Soudem v napadeném rozsudku proto byl v souladu s právem.
- 64 Druhá část čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku tedy není opodstatněna.

K pátému důvodu kasačního opravného prostředku, uplatněnému podpůrně a vycházejícímu z porušení práv obhajoby, jakož i zásady zákazu zpětné účinnosti přísnějších ustanovení trestní povahy

K první části důvodu, vycházející z porušení práv obhajoby

Argumentace účastnic řízení

- 65 Groupe Danone tvrdí, že i za předpokladu, že by Soud byl oprávněn změnit metodu výpočtu výše pokuty a dále snížit částku snížení na základě polehčující okolnosti, měl Soud svůj úmysl provést takovou úpravu oznámit v rámci kontradiktorní diskuze. Tím, že jí neumožnil uplatnit svoje stanovisko k zamýšlené změně, porušil Soud práva obhajoby.
- 66 Komise připomíná, že Soud pokutu nezvýšil, ale snížil a že v rámci svého posouzení přiměřenosti výše pokuty Soud uplatnil svou metodu výpočtu týkající se snížení na základě polehčujících okolností.
- 67 Krom toho podle názoru Komise měla Groupe Danone, když Soudu navrhla zrušení rozhodnutí a snížení pokuty, Soudu navrhnout nejen přezkum legality rozhodnutí, ale také posouzení přiměřenosti výše pokuty. Měla tedy vědomě podstoupit riziko, že Soud částku uložené pokuty zvýší.

Závěry Soudního dvora

- 68 Úvodem je namístě připomenout, že dodržování práv obhajoby v jakémkoli řízení, které může vést k uložení sankcí, zejména pokut nebo penále, představuje základní zásadu práva Společenství, která byla nejednou zdůrazněna judikaturou Soudního dvora (viz zejména rozsudek ze dne 2. října 2003, Thyssen Stahl v. Komise, C-194/99 P, Recueil, s. I-10821, bod 30).
- 69 V rámci kasačního opravného prostředku je předmětem přezkumu Soudního dvora jednak přezkoumání otázky, v jakém rozsahu Soud právně náležitým způsobem přihlédl ke všem zásadním faktorům pro posouzení závažnosti určitého jednání ve světle článků 81 ES a 82 ES, jakož i článku 15 nařízení č. 17, a jednak ověření, zda Soud právně dostačujícím způsobem odpověděl na veškeré argumenty uvedené žalobcem směřující ke zrušení nebo snížení pokuty (viz zejména rozsudek ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewebe v. Komise, C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, bod 128).
- 70 Aniž by bylo nutné rozhodnout otázku, zda byl soud Společenství před výkonem své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci povinen vyzvat Groupe Danone, aby předložila své vyjádření k případné změně metody výpočtu, je třeba konstatovat, že Groupe Danone měla možnost svoje stanovisko ke stanovení výše pokuty užitečně uplatnit.
- 71 To vyplývá, zaprvé, z argumentace uplatněné Groupe Danone před Soudem, zadruhé, z průběhu diskuzí před posledně jmenovaným a, zatřetí, z úvah uvedených v napadeném rozsudku.

- 72 Zprv je důležité konstatovat, že šest z osmi žalobních důvodů uvedených Groupe Danone před Soudem se týkalo snížení uložené pokuty. Jak vyplývá z bodu 25 napadeného rozsudku, tyto důvody se vztahovaly zejména k dodržení zásady proporcionality, jakož i k posouzení přitěžujících a polehčujících okolností Komisi.
- 73 V rámci uvedených důvodů předložila žalobkyně Soudu zejména otázku, zda Komise správně uplatnila metodologii uvedenou v pokynech (viz zejména body 46 až 49 napadeného rozsudku), a tedy otázku přiměřenosti výše pokuty.
- 74 Zadruhé je třeba poznamenat, že, jak vyplývá z bodu 74 kasační odpovědi Komise, kterému Groupe Danone neodporovala, Soud při jednání položil Komisi otázku týkající se zohlednění polehčujících okolností v rámci metody výpočtu výše pokuty.
- 75 Komise v odpověď na tuto otázku upřesnila, že metoda uplatněná v napadeném rozhodnutí nebyla v souladu s pokyny, ale že tato okolnost měla příznivější finanční důsledek pro Groupe Danone.
- 76 Za těchto podmínek měla posledně jmenovaná možnost zaujmout k této otázce pozici a užitečně vyjádřit své stanovisko.

- 77 Zatřetí Soud v napadeném rozsudku při zohlednění souhrnu argumentů před ním uplatněných detailně přezkoumal relevantní skutečnosti pro stanovení výše pokuty.
- 78 Soud tak nejprve v bodě 521 uvedeného rozsudku potvrdil, že v souladu se zněním pokynů mají být procentní podíly odpovídající zvýšení a snížení na základě přitěžujících, či polehčujících okolností uplatňovány ve vztahu k základní částce pokuty stanovené podle závažnosti a délky trvání protiprávního jednání, a nikoli ve vztahu k částce vyplývající z prvního zvýšení, či snížení na základě přitěžující, či polehčující okolnosti.
- 79 Soud pak v bodě 522 napadeného rozsudku konstatoval, že zatímco Komise upravila částku pokuty na základě dvou přitěžujících okolností a dále na základě jedné polehčující okolnosti, z konečné částky uložené pokuty vyplývá, že Komise jednu z těchto dvou úprav uplatnila ve vztahu k částce, která již byla výsledkem uplatnění prvního zvýšení či snížení. Soud tedy poznamenal, že tato metoda výpočtu ve svém důsledku vede k jiné konečné částce pokuty v porovnání s částkou, která by vyplývala z použití metody obsažené v pokynech.
- 80 Soud tedy dospěl v bodě 523 rozsudku k závěru, že se Komise odchýlila od pokynů, pokud jde o metodu výpočtu konečné výše pokuty, aniž k tomu poskytla jakékoli odůvodnění.

- 81 V důsledku toho, jak vyplývá z bodu 524 uvedeného rozsudku, uplatnil Soud na základě své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci zvýšení ve výši 40 %, použité na základě přitěžující okolnosti spočívající v opakovaném protiprávním jednání, ve vztahu k základní částce pokuty, která byla Groupe Danone uložena.
- 82 Proto v rámci výkonu své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci Soud vycházel výlučně z ustanovení pokynů bez uplatnění jiných skutečností, okolností nebo kritérií, jejichž zohlednění by Groupe Danone nemohla předvídat.
- 83 Z toho vyplývá, že část důvodu kasačního opravného prostředku vycházející z porušení práv obhajoby Soudem není opodstatněná.
- 84 První část pátého důvodu kasačního opravného prostředku tedy nemůže být přijata.

K druhé části důvodu, vycházející z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti přísnějších ustanovení trestní povahy

Argumentace účastnic řízení

- 85 Groupe Danone tvrdí, že Soud při změně metody výpočtu výše pokuty uložené navrhovatelce založil své úvahy na vysvětlení, která sám k pokynům podal v rozsudcích vydaných po přijetí napadeného rozhodnutí.

- 86 Komise se ohrazuje proti tomu, že by Groupe Danone mohla zpochybňovat způsob přihlídnutí k polehčujícím okolnostem, které mohou být uplatněny při výpočtu výše pokuty. Jak totiž rozhodl Soud, z pokynů vyplývá, že se snížení na základě polehčujících okolností vypočítá ve vztahu k základní částce. Aniž by byl Soud vázán pokyny, vybral v rámci vlastního posouzení přiměřenosti výše pokuty tuto metodu.

Závěry Soudního dvora

- 87 Je namístě nejprve připomenout, že zásada zákazu retroaktivity trestních ustanovení je společnou zásadou pro všechny právní řády členských států a tvoří nedílnou součást obecných zásad práva, jejichž dodržování soud Společenství zajišťuje (viz rozsudek ze dne 10. července 1984, Kirk, 63/83, Recueil, s. 2689, bod 22).
- 88 Zejména čl. 7 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950, který zakotvuje zejména zásadu legality trestných činů a trestů (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), může bránit zpětnému použití nového výkladu normy vymezující protiprávní čin (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 217).
- 89 Tak je tomu zejména tehdy, pokud se jedná o soudní výklad, jehož výsledek nebyl v době, kdy byl trestný čin spáchán, rozumně předvídatelný, zejména s ohledem na výklad zastávaný v této době v judikatuře týkající se dotčeného právního předpisu (viz výše uvedený rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 218).

- 90 Nicméně z judikatury Soudního dvora vyplývá, že skutečnost, že Komise v minulosti uložila pokuty určité úrovně za různé typy protiprávních jednání, ji nemůže zbavit možnosti zvýšit tuto úroveň v mezích uvedených v nařízení č. 17, je-li to nezbytné k zajištění uplatňování politiky Společenství v oblasti hospodářské soutěže, ale že účinné použití pravidel Společenství v oblasti hospodářské soutěže naopak vyžaduje, aby Komise mohla kdykoliv přizpůsobit úroveň pokut potřebám této politiky (viz výše uvedený rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 227).
- 91 Podniky, vůči nimž se vede správní řízení, jež může vyústit v pokutu, tedy nemohou nabýt legitimního očekávání v souvislosti s metodou výpočtu výše pokut (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 228).
- 92 Důsledkem toho metoda výpočtu výše pokut, jak byla uplatněna Soudem v napadeném rozsudku, byla rozumně předvídatelná pro takový podnik, jako je Groupe Danone, v době, kdy byla dotčená protiprávní jednání spáchána (viz v tomto smyslu rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 231).
- 93 Soud tudíž neporušil zásadu zákazu zpětné účinnosti.
- 94 Druhá část pátého důvodu kasačního opravného prostředku tedy není opodstatněná.
- 95 Z výše uvedených úvah vyplývá, že je třeba kasační opravný prostředek Groupe Danone zamítnout v plném rozsahu.

K nákladům řízení

- ⁹⁶ Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu, jenž se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě článku 118 téhož jednacího řádu, se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise náhradu nákladů řízení od Groupe Danone požadovala a Groupe Danone neměla ve věci úspěch, je namístě posledně uvedené uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) Kasační opravný prostředek se zamítá.**

- 2) Groupe Danone se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Podpisy.